CONTRIBUȚII ALE ISTORICULUI DE FILM BUJOR T. RÎPEANU LA PUBLICAȚIILE INSTITUTULUI DE ISTORIA ARTEI

de MIHAI FULGER

Abstract: The article reviews the 21 articles published, between 1964 and 1980, by an influential historian of Romanian film, Bujor T. Rîpeanu (1938–2024), in two of the academic journals edited by the Institute of Art History (*Studii și Cercetări de Istoria Artei. Teatru, Muzică, Cinematografie* and *Revue Roumaine d'Histoire de l'Art. Théâtre, Musique, Cinéma*), focusing on the most important studies and highlighting the original contributions of the author.

Keywords: Romanian cinema, Romanian film history, early cinema, documentary film, Bujor T. Rîpeanu.

Importantul istoric al filmului românesc Bujor T. Rîpeanu (1938–2024) a semnat, în perioada 1964–1980, 21 de articole în două dintre publicațiile editate de Institutul de Istoria Artei (*Studii și Cercetări de Istoria Artei. Teatru, Muzică, Cinematografie* și *Revue Roumaine d'Histoire de l'Art. Théâtre, Musique, Cinéma*). Dintre aceste materiale, zece sunt studii ample, șase sunt texte de mai mică întindere – patru incluse în secțiunea secundă a primei reviste academice amintite (secțiune intitulată, în perioada menționată, fie „Note și documente", fie „Cercetări, note și documente") și două texte colective ce îl omagiază postum pe Ion Cantacuzino –, iar cinci sunt recenzii, mai concise sau elaborate, ale unor volume de specialitate. Bujor T. Rîpeanu și-a integrat și dezvoltat majoritatea articolelor din primele două categorii în lucrări de referință pentru cercetarea istoriei filmului românesc.

În 1964, la nici 27 de ani, B. T. Rîpeanu – absolvent în 1958 al secției de Teatrologie a Institutului de Artă Teatrală și Cinematografică din București și, pentru câtiva ani, regizor în teatrul de păpuși la Brașov, urmând să se angajeze în 1965 ca documentarist în cadrul Arhivei Naționale de Filme, instituție pe care avea s-o slujească mai multe decenii – a debutat în *Studii și Cercetări de Istoria Artei. Teatru, Muzică, Cinematografie* cu un articol ambițios, inclus în rubrica „Note și documente" a revistei. Intitulându-și textul „Primele proiecții cinematografice în România"[1], autorul simte nevoia ca, înainte de a ajunge la prima reprezentație cinematografică din România (găzduită de salonul ziarului bucureștean *L'Indépendance Roumaine* în ziua de 27 mai 1896, la numai cinci luni de la prima proiecție publică pariziană a fraților Lumière), să precizeze, precum un veritabil istoric al filmului, dar și al culturii naționale:

„Diverse tipuri de lanterne magice și kinetoscoape fuseseră încă de multă vreme demonstrate publicului românesc de către concesionarii ce le prezentau în școli, instituții de cultură și bâlciuri.

Succesele dobândite în analiza și sinteza mișcării, cât și în domeniul fotografiei de către Plateau, Reynaud, Jensen, Marey, Muybridge, Demeny și Edison, succese ce creează baza materială și prefigurează saltul calitativ realizat de frații Lumière, și-au găsit cu destulă operativitate oglindirea în presa cotidiană și culturală a vremii, în ciuda faptului că aceasta își împărțea majoritatea preocupărilor între savurarea scandalurilor politice și dezbaterea utilității velocipedului"[2].

O altă observație notabilă a autorului apare spre finalul textului:

„Criza din jurul anului 1900, din care cinematograful se va salva odată cu crearea «filmului de artă», odată cu orientarea sa lipsită de echivoc către literatură și către artele de mai veche tradiție, nu se datorează

[1] *SCIA.TMC*, t. 11, nr. 2, 1964, p. 204–208.
[2] *Op. cit.*, p. 204.

STUDII ȘI CERCET. IST. ART., ARTĂ PLASTICĂ, serie nouă, tom 14 (58), p. 257–262, Bucureşti, 2024

epuizării interesului public față de invenția tehnică ce-și consumase posibilitățile de auto-demonstrare, ci trădării căilor de dezvoltare pe care înseși primele proiecții cinematografice le deschideau”[3].

Foarte bine documentat, cu numeroase surse din presa epocii, „Primele proiecții cinematografice în România” constituie un debut fast pentru cercetătorul B. T. Rîpeanu, care însă avea să revină de abia după patru ani în paginile revistei Institutului de Istoria Artei, cu articolul „Considerații asupra prezenței filmului românesc în Transilvania anilor 1912–1914”[4]. În cuprinsul acestui număr al publicației, semnătura sa o urmează pentru întâia oară pe cea a maestrului său într-ale cercetării istoriei filmului românesc, Ion I. Cantacuzino. În anul precedent, acesta întemeiase sectorul Istoria filmului din cadrul Institutului de Istoria Artei, sector al cărui membru avea să fie, între 1969–1972, și B. T. Rîpeanu. În articolul său, discipolul remarcă: „Momentul cel mai important al difuzării românesc în Transilvania îl constituie proiecția *Războiului pentru Independență*, prezentat cu reclama corespunzătoare unei piese importante a repertoriului cinematografic”[5]. Asupra acestui film, cunoscut mai bine sub titlul *Independența României*, și asupra realizatorilor săi (Grigore Brezeanu, Aristide Demetriade și Leon Popescu) istoricul avea să revină în repetate rânduri de-a lungul carierei sale prodigioase.

În numărul următor al revistei (2/1968), B. T. Rîpeanu recenzează pe scurt volumul *Filmul documentar românesc*, al lui Călin Căliman, apărut în 1967 în colecția „Biblioteca cinefilului” a editurii bucureștene Meridiane.

În anii 1969 și 1970, cercetătorul Institutului de Istoria Artei este prezent cu articole consistente în ambele numere semestriale ale publicației. Primul său material din acești ani, integrat în secțiunea „Note și documente”, se numește „Noi contribuții documentare la cercetarea începuturilor filmului românesc”[6] și discută „momentul Leon Popescu” din istoria cinematografiei autohtone (subiect cercetat și de Ion Cantacuzino), expunând și unele date, atunci recente, asupra lungmetrajului *Războiul Independenței* (*Independența României*).

În numărul următor, B. T. Rîpeanu publică un studiu substanțial, „Fenomenul cinematografic românesc și literatura internațională de specialitate”[7], purtând subtitlul „Implicațiile unei cercetări istorico-bibliografice”. Cercetarea la care face referire autorul fusese întreprinsă de un grup de cercetători ai Arhivei Naționale de Filme și ai Institutului de Istoria Artei, incluzându-l pe B. T. Rîpeanu, concluziile preliminare fiind publicate în două numere din *Caietul de documentare cinematografică* editat de ANF (5/1967 și 1/1969). Din această cercetare avea să nască volumul colectiv, sub redacția lui Ion Cantacuzino, *Contribuții la istoria cinematografiei în România 1896-1948*[8]. În studiul său, B. T. Rîpeanu analizează pertinent concluziile grupului de lucru, încercând să rămână la nivelul considerațiilor de ansamblu. Constatarea autorului conform căreia „cercetarea internațională de istorie a cinematografului, literatura de specialitate străină care prezintă ansamblul fenomenului la scara sa mondială au încă o datorie de onorat față de cinematograful românesc” este dublată de cea că „situația este aproape aceeași, atât pentru istoria mai îndepărtată a cinematografului românesc cât și pentru cea recentă”[9]. În pofida conjuncturii favorabile, istoriografia cinematografică românească încă nu reușea, afirmă Bujor T. Rîpeanu, „să-și aducă din plin contribuţia la cunoașterea peste hotare a fenomenului nostru cinematografic”[10]. Cercetătorul identifică trei cauze: „o rămânere în urmă față de nivelul la care a ajuns cercetarea în alte ţări” din regiune, precum Ungaria, Polonia sau Cehoslovacia, „atmosfera dezbaterii ştiinţifice” și „creaţia din domeniul la care ne referim”, unde diletanții găsesc mereu câte o publicație care le acceptă articolele, și „nivelul inadmisibil la care se face valorificarea muncii de cercetare”, trimitere la numărul mic al lucrărilor ce văd lumina tiparului[11]. B. T. Rîpeanu își încheie studiul pe un ton de un optimist rezervat:

„Stadiul actual al cercetării de istoria cinematografului în România, forţele materiale şi umane de care putem dispune azi în acest domeniu ne permit, credem, să formulăm exigenţe superioare în domeniul adâncirii şi accelerării investigaţiei, pentru a recupera decalajul existent faţă de cercetarea din alte ţări. Dar

---

[3] *Ibid.*, p. 207.
[4] *SCIA.TMC*, t. 15, nr. 1, 1968, p. 71–73.
[5] *Op. cit.*, p. 72.
[6] *SCIA.TMC*, t. 16, nr. 1, 1969, p. 105–109.
[7] *SCIA.TMC*, t. 16, nr. 2, 1969, p. 191–201.
[8] Ed. Academiei RSR, București, 1971.
[9] *Op. cit.*, p. 198–199.
[10] *Ibid.*, p. 200.
[11] *Ibid.*, p. 200–201.

ele ne obligă şi la o valorificare superioară a rezultatelor muncii noastre, de pe poziţiile active ale exigenței şi autoexigenței, evitând recidivele diletantismului şi ale superficialității, mai ales atunci când este vorba de contribuţii la lucrări menite unei largi circulații internaţionale. Consecventă unei asemenea poziţii, istoriografia cinematografică românească şi critica noastră de film vor putea să contribuie substanţial la difuzarea în întreaga lume a rezultatelor valoroase dobândite în practica muncii de fiecare zi şi, prin aceasta, la crearea unei imagini adecvate tradiţiilor şi perspectivelor cinematografului românesc"[12].

În primul număr din 1970 al revistei, B. T. Rîpeanu semnează, la „Note și documente", articolul „Primele filme românești"[13]. Este vorba, desigur, de cele dintâi „vederi românești", care, „la numai un an și jumătate de la primele proiecții pariziene ale filmelor lui Lumière, sunt realizate și prezentate la noi, marcând astfel începuturile cinematografiei autohtone"[14]. Autorul începe prin a trece în revistă investigațiile altor cercetători, deplângând lipsa unei metodologii filmografice riguroase, de care suferă lucrările predecesorilor săi. Apoi, el sintetizează informațiile esențiale: la inițiativa revistei *L'Indépendance Roumaine*, fotograful francez Paul Meniu, utilizând un aparat comandat din Franța, a realizat, în zilele de 10 și 11 mai 1897, primele cinci filme de actualități românești (trei la parada regală și două la cursele de la Băneasa), iar primele proiecții, de la sediul publicației, au avut loc pe 8 iunie 1897.

În același număr, B. T. Rîpeanu recenzează mai detaliat volumele *Experiență și speranță. Ecran românesc*, de Florian Potra, și *F. W. Murnau*, de Tudor Caranfil, ambele publicate în 1968.

Următoarea apariție aduce un nou studiu important al autorului: „Istoria cinematografului în România și câteva probleme metodologice ale cercetării istorice"[15]. Istoria cinematografului, ca parte integrantă a științei filmului, s-a definit, observă B. T. Rîpeanu, „odată cu cristalizarea treptată a unor preocupări sporadice în tiparele unei discipline științifice (istorice) autonome, menite, ca oricare alta, să stabilească, pornind de la faptul particular, succesiuni și legități", iar, cum cinematograful „înseamnă deopotrivă tehnică, industrie, spectacol, document, mijloc de agitație și propagandă, artă"[16], iar istoria sa trebuie să țină cont de toate aceste componente ale sale. De-a lungul câtorva decenii, afirmă autorul, „istoria cinematografului a trecut de la comunicarea dezordonată și uneori fantezistă (aș spune «lirică») de date și fapte, la stabilirea unor adevăruri științifice întemeiate pe studiul izvoarelor, pe examinarea, descrierea și compararea operelor, pe formularea și revizuirea judecăților istorice"[17].

Trecând la situația autohtonă, B. T. Rîpeanu notează:

„Marile lucrări de istorie generală a cinematografului atestă că felul în care este cunoscută în lume o anume cinematografie nu depinde numai de nivelul absolut, cantitativ și calitativ, al producției acesteia, ci și de calitatea surselor naționale de informare, de felul cum se realizează și se valorifică cercetarea istorică a cinematografiei naționale. Astfel, ignorarea cinematografului românesc în literatura străină de specialitate, circulația de date incomplete și false asupra dezvoltării cinematografului în România se datorează și slabei dezvoltări a cercetărilor de istoriografie cinematografică la noi, întârzierii acestora față de activitățile de aceeași natură din țările vecine"[18].

Totuși, mai încolo, el adaugă încurajator: „Cercetarea de istoria a cinematografului în România se află astăzi în etapa în care, prin realizări de amploare și ținută, poate să-și dobândească prestigiul unei autentice științe"[19].

În același număr al revistei, cercetătorul Institutului de Istoria Artei semnalează două apariții din același an ale ANF, ambele datorate lui Ervin Voiculescu: *Repertoriul mondial al filmografiilor naționale* și *Bibliografie internațională cinema*.

În anul următor, Bujor T. Rîpeanu (semnând acum cu prenumele complet) revine cu studiul „Teatru-cinema. Repere pentru o cercetare istorică interdisciplinară"[20]. În preambulul lucrării sale („Premise, precedente, necesități și perspective"), autorul declară: „Complexitatea raporturilor reciproce teatru-cinematograf, accentuată în condițiile existenței moderne a acestora ca arte și mijloace de comunicare în

---

[12] *Ibid.*, p. 201.
[13] *SCIA.TMC*, t. 17, nr. 1, 1970, p. 101–104.
[14] *Op. cit.*, p. 101.
[15] *SCIA.TMC*, t. 17, nr. 2, 1970, p. 207–212.
[16] *Op. cit.*, p. 207.
[17] *Ibid.*, p. 208.
[18] *Ibid.*, p. 209.
[19] *Ibid.*, p. 211.
[20] *SCIA.TMC*, t. 18, nr. 2, 1971, p. 147–156.

masă, ca limbaje și factori de cultură, obligă astăzi la o cercetare interdisciplinară adecvată, eliberată de optica unilateralizatoare; o asemenea cercetare este singura capabilă să descifreze în dialectica acestor relații, legități și coliziuni specifice, să jaloneze totodată perspectivele existenței viitoare a teatrului și cinematografului”[21]. Restul articolului este împărțit în două secțiuni: „Cinema și teatru” (care debutează cu o observație necesară: „*Filmul românesc de ficțiune se naște și evoluează sub zodia teatrului*”[22]) și „Teatru și cinema” (care se încheie sugestiv cu subcapitolul „*Cinematograful, sursă și martor al istoriei teatrului*”[23]). Este o lucrare de sinteză care reușește să reveleze cititorilor complexitatea relațiilor de interdependență dintre cele două arte.

În 1972, articolul „Ecouri ale luptei democratice și socialiste în publicistica cinematografică românească a anilor 1920–1940”[24], inclus în secțiunea „Studii”, este de fapt o comunicare susținută de B. T. Rîpeanu la „Sesiunea de comunicări consacrată sărbătoririi Semicentenarului Partidului Comunist Român”, organizată de Institutul de Istoria Artei și Institutul de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu” pe 12 aprilie 1971. Așadar, nu este de mirare că scurtul text rămâne tributar ideologiei epocii.

În același an, în secțiunea „Cercetări, note și documente” este publicat materialul „Cinematograful la Focșani în perioada premergătoare primului război mondial”[25], bazat în cea mai mare parte pe documente aflate în fondurile filialei județene Vrancea a Arhivelor Statului și dovedind, din nou, acribia ce-i caracterizează contribuțiile istoricului cinematografiei naționale. Textul fusese desprins dintr-un manuscris rămas încă inedit, *Aspecte ale fenomenului cinematografic în zona Buzău, Râmnicu-Sărat, Focșani, Roman, Piatra Neamț în anii 1896–1930* (1971)[26].

Tot în 1972, B. T. Rîpeanu debutează și în *Revue Roumaine d'Histoire de l'Art. Théâtre, Musique, Cinéma*, revista în limba franceză a Institutului de Istoria Artei, semnând un alt studiu de referință, „Cinéma et littérature”[27], ce poartă și un subtitlu promițător (în traducere, „Introducere la o bibliografie a relațiilor dintre cinematograful și literatura română”). Lucrarea, o nouă sinteză bine documentată și redactată, este împărțită în cinci secțiuni: „O realitate istorică: raporturile literatură – cinema”, „Literatura – reflexie a cinematografului”, „Scriitorul – critic de cinema”, „Scriitorul – critic de cinema, față în față cu problemele cinematografiei naționale” și „În laboratorul cinematografului”.

Bujor T. Rîpeanu este prezent și în următorul număr din *RRHA.TMC*, cu studiul „Les premiers pas du cinéma en Roumanie – une perspective révisée”[28]. Aici sunt expuse, aduse la zi și traduse în franceză, informațiile prezentate anterior în articolele „Primele proiecții cinematografice în România” (1964) și „Primele filme românești” (1970), ambele din *SCIA.TMC*.

În 1973, studiul „Publicistica cinematografică românească a deceniului al patrulea – teren al confruntărilor ideologice, oglindă a contradicțiilor sociale şi politice ale epocii” apare în *SCIA.TMC*[29]. Prima etapă din evoluția publicisticii cinematografice românești în primele decenii ale secolului trecut, așa cum este ea identificată de autor, este una „de abordare primitivă a fenomenului cinematografic, cea în care publicistica se află la nivelul consemnării întâmplătoare a repertoriului şi al publicării unei reclame puerile, la nivelul consemnării evenimentului pitoresc, a scandalului, al descoperirilor entuziaste şi naive”[30]. Campaniile de promovare a filmelor produse de Leon Popescu „marchează şi trecerea la o etapă superioară, o etapă în care – reflectând dezvoltarea cinematografului în România (îndeosebi după primul război mondial), prezenţa sa cotidiană în viaţa populației orășenești, deopotrivă consumatoare de presă şi film – publicistica românească mărturiseşte un anume efort de abordare adecvată a fenomenului cinematografic”[31]. Următoarea etapă începe înainte de 1930 şi se continuă în deceniul al patrulea al veacului trecut: „Acum avem de-a face cu o fixare în conştiinţa publică a gazetăriei cinematografice, cu afirmarea autonomă şi profesionalizarea ei. Fenomenul acesta are loc în contextul diversificării presei româneşti, al lărgirii

[21] *Op. cit*., p. 147–148.
[22] *Ibid.*, p. 149, subl. aut.
[23] *Ibid.*, p. 155, subl. aut.
[24] *SCIA.TMC*, t. 19, nr. 1, 1972, p. 33–36.
[25] *SCIA.TMC*, t. 19, nr. 2, 1972, p. 208–213.
[26] V. Bujor T. Rîpeanu, *Filmat în România. Filmul documentar 1897-1948*, Ed. Meronia, București, 2008, p. 641.
[27] *RRHA.TMC*, t. IX, nr. 1, 1972, p. 29–39.
[28] *RRHA.TMC*, t. IX, nr. 2, 1972, p. 143–149.
[29] T. 20, nr. 1, 1973, p. 43–50.
[30] *Op. cit*., p. 43.
[31] *Loc. cit.*

preocupărilor presei culturale şi literare, al «modernizării» publicisticii noastre în ·genere, tendinţe tot mai pregnante pe parcursul deceniului al patrulea”[32].

În același an îi este publicat și un studiu fundamental în franceză, „Le film sociologique. Une contribution roumaine à l'histoire du cinéma”[33]. Filmele sociologice create la inițiativa și sub coordonarea profesorului Dimitrie Gusti (începând cu *Drăguș, viața unui sat românesc*, din 1929) constituie un alt subiect asupra căruia Bujor T. Rîpeanu avea să revină în repetate rânduri. Și aici, cercetătorul conchide că filmul documentar și științific realizat în România „constituie o experiență demnă de a fi pusă în valoare în istoria cinematografului nostru și în practica filmului sociologic românesc contemporan”[34].

În 1976, cinci critici și istorici ai filmului (Manuela Gheorghiu, George Littera, Florian Potra, B. T. Rîpeanu și Olteea Vasilescu) îl omagiază post-mortem pe Ion I. Cantacuzino (1908–1975) în articolul „Recitind scrierile lui Ion Cantacuzino”[35]. Cum niciunul dintre autori nu își revendică vreo contribuție la textul colectiv, ne mărginim să cităm paragraful de deschidere, care a fost cu siguranță în asentimentul tuturor celor cinci filmologi:

„În câmpul istoriografiei cinematografice românești, meritele lui Ion Cantacuzino sunt meritele deschizătorului de drum. Grație eforturilor lui, materializate în ample studii de sinteză sau în meticuloase contribuții de amănunt, istoria filmului își capătă la noi adevărate titluri de noblețe; deprinde rigoarea și spiritul sistematic, își formulează o metodă științifică, depășește stadiul măruntei inventarieri arhivistice și al memorialisticii pur sentimentale, pentru a implica judecata de valoare și proiecția în contextul sociocultural. Grație pasiunii și efervescenței lui, din care s-au născut – ca divulgări inteligente – atâtea și atâtea intervenții în paginile revistelor sau în fața microfonului, cultura istorică iese din izolare, devenind o prezență vie în viața cinematografică, căpătând fireasca, necesara ei dimensiune. Grație talentului său, înțelegerea critică a vechiului nostru cinematograf, a experiențelor lui împlinite începe să fie mai fină, câștigând în luciditate”[36].

O versiune scurtată a materialului este tradusă și publicată și în franceză, sub titlul „Ion Cantacuzino et le cinéma roumain”[37].

În 1979, B. T. Rîpeanu revine în paginile revistei *SCIA.TMC* cu ocazia publicării grupajului de cercetări monografice „Realizatori din «epoca veche» a filmului românesc”, la care mai contribuie George Littera, Manuela Cernat, Ioana Creangă și Cornel Cristian. Articolul său îi este dedicat lui Aurel Petrescu (titlul textului coincide cu numele cineastului[38]) și debutează evidențiind caracterul insolit al cercetării întreprinse:

„Sub semnul relativității stau, mai mult decât în cazul oricărui alt cineast din trecut, considerațiile de ansamblu privind activitatea lui Aurel Petrescu; suntem obligați a formula asemenea considerații fără a le putea întemeia pe contactul direct cu opera, *în întregime pierdută*, bazându-ne pe firave observații ce provin din epocă, pe câteva documente (fotograme și fotografii), pe câteva surse memorialistice târzii. Și totuși, revederea acestui material extracinematografic, încercarea de a-l asambla într-o imagine unitară, ne oferă posibilitatea de a schița conturul portretului de creator al lui Aurel Petrescu”[39].

În anul următor apare ultimul articol publicat de Bujor T. Rîpeanu în *SCIA.TMC*. Inclus într-un grupaj intitulat „Aspecte actuale în cercetarea istoriei teatrului, muzicii și filmului românesc” (despre cinematografie mai scrie aici și Radu Aneste Petrescu), studiul „Publicistica cinematografică românească în deceniile trei-cinci. Etape Coordonate. Evoluție”[40] constituie o altă lucrare esențială a autorului.

Reținem doar o precizare importantă din această cercetare substanțială:

„Ecoul tendinţelor din critica şi estetica cinematografică europeană, ele însele propulsate în acea epocă de cineaştii şi teoreticienii grupaţi în mişcările de avangardă, apare şi în România cu precădere în paginile revistelor de avangardă. Preocuparea şi îndeosebi nivelul teoretic elevat al acestor publicaţii le situează la loc de frunte şi în cadrul mişcării de idei privind cinematograful. Eliberat de reticenţele şi servituţile pe care aranjamentele comerciale le impuneau criticii cinematografice din aproape toate celelalte publicaţii, climatul

---

32 *Ibid.*, p. 44.
33 *RRHA.TMC*, t. X, nr. 1, 1973, p. 65–75.
34 *Op. cit.*, p. 74, trad. m.
35 *SCIA.TMC*, t. 23, 1976, p. 149–155.
36 *Op. cit.*, p. 149.
37 *RRHA.TMC*, t. XIII, 1976, p. 131–134.
38 *SCIA.TMC*, t. 26, 1979, p. 105–108.
39 *Op. cit.*, p. 105, subl. aut.
40 *SCIA.TMC*, t. 27, 1980, p. 87–95.

dezbaterii de idei din paginile acestor reviste a creat condiţii deplinei afirmări a personalităților critice, exprimării libere şi competente a opiniilor. Seriozitatea şi asiduitatea cu care publicațiile de avangardă (chiar dacă unele efemere) atacau problema cinematografică constituie un factor de stimulare pentru împământenirea unei critici şi teorii cinematografice de calitate şi dincolo de paginile acestora"[41].

Din cele 21 de articole semnate de Bujor T. Rîpeanu, între 1964 și 1980, în cele două publicații editate de Institutul de Istoria Artei (*Studii și Cercetări de Istoria Artei. Teatru, Muzică, Cinematografie* și *Revue Roumaine d'Histoire de l'Art. Théâtre, Musique, Cinéma*), considerăm că măcar 13 (nouă dintre cele zece studii ample și cele patru texte din secțiunea de „Cercetări, note și documente") constituie modele demne de urmat pentru documentarea, sinteza și extragerea concluziilor, acribia și probitatea în cercetarea istoriei filmului românesc. Opera lui Bujor T. Rîpeanu, comparabilă cu cea a maestrului său, Ion Cantacuzino, merită să fie cunoscută și de viitoarele generații de cititori interesați de evoluția cinematografului românesc.

[41] *Op. cit.*, p. 88.